

**5–7-sinf o‘quvchilarida tasviriyl san’at darslarida kreativ ijodkorlik va
fantaziyani rivojlantirish metodikasi**

Tog‘aev Keldiyor Xamidovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriyl san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anatatsiya: Maqola 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriyl san’at darslarida kreativ ijodkorlik va fantaziyani rivojlantirish metodikasi va samarali pedagogik yondashuvlarni o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda o‘quvchilarning vizual tafakkur, rang va shakl uyg‘unligini aniqlash, fantaziya va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodlar tahlil qilinadi. Maqola interfaol metodlar, innovatsion yondashuvlar va individual hamda guruh ishlari orqali ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlarini ko‘rsatadi va maktab ta’limida amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: Tasviriyl san’at, Kreativ ijodkorlik, Fantaziya, Ijodiy fikrlash, 5–7-sinf o‘quvchilari, Pedagogik metodika

Bugungi ta’lim jarayonida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va fantaziyani shakllantirish muhim vazifalardan biridir. Tasviriyl san’at fani nafaqat estetik didni rivojlantiradi, balki o‘quvchilarning fantaziya, ijodiy fikrlash va vizual tafakkur qobiliyatini mustahkamlashda samarali vosita hisoblanadi. Ayniqsa, 5–7-sinf o‘quvchilari ijodiy tafakkur va vizual ifoda salohiyati tez rivojlanayotgan yosh guruhdir, shu sababli pedagogik jarayonni to‘g‘ri tashkil etish ularning kreativ salohiyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, darslarda o‘quvchilarga turli materiallar va texnikalardan foydalanish, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar berish, shuningdek, baholash tizimini moslashtirish o‘quvchilarning ijodiy fikrlash va fantaziyasini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu maqola tasviriyl san’at darslarida kreativ ijodkorlik va fantaziyani shakllantirishning ilmiy va amaliy jihatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

Tasviriyl san’at darslarida 5–7-sinf o‘quvchilarining kreativ ijodkorlik va fantaziyani rivojlantirish bugungi ta’lim tizimining dolzarb vazifalaridan biridir. Kreativ ijodkorlik kompetensiyasi o‘quvchining yangi g‘oyalarni ishlab chiqish, ularni vizual shakllarda ifodalash, fantaziya va tasavvurini kengaytirish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Ayniqsa, o‘rta maktab yoshidagi o‘quvchilar fantaziya va tasavvur ko‘nikmalarini tez rivojlantiradi, shu sababli pedagogik jarayonni to‘g‘ri tashkil etish ularning ijodiy salohiyatini samarali shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Kreativ kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol pedagogik metodlardan foydalanish juda samarali hisoblanadi. Bu metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularni dars jarayonida mustaqil fikrlashga undaydi. Masalan, o'quvchilarga turli vizual materiallar, ranglar, shakl va kompozitsiyalar bilan ishlash topshirig'i berilishi mumkin. Shu orqali ular o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshirish, rang va shaklni uyg'unlashtirish va kompozitsiyani yaratish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ham muhim ahamiyatga ega. Har bir o'quvchining qiziqishlari, qobiliyatlari va iqtidor darajasi turlicha bo'ladi, shuning uchun pedagog individual va guruh ishlari orqali ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish imkoniyatini yaratishi lozim. Individual ishlarda o'quvchi o'z xohishiga ko'ra rasm yaratadi, ranglar va texnikalar bilan tajriba qiladi. Guruh ishlari esa o'quvchilarga bir-biridan o'rganish, fikr almashish va jamoaviy ijodiy faoliyatni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini oshirishga yordam beradi. Masalan, multimedia vositalari, elektron rasm dasturlari, animatsiya va video materiallardan foydalanish darslarni interfaol va qiziqarli qiladi. O'quvchilar o'z ishlarini raqamli vositalar orqali ifodalash orqali texnologik savodxonlikni oshiradi va vizual tafakkurini kengaytiradi.

Muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, o'quvchilarga ma'lum bir mavzu bo'yicha fantaziyaviy rasm chizish, turli materiallardan kollaj yaratish yoki o'z hikoyasini tasviriy shaklda ifodalash topshirig'i berilishi mumkin. Bu usul o'quvchilarning tasviriy tafakkurini, rang va shakl bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

Baholash tizimi ijodiy ishlarni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. An'anaviy baholash faqat natijaga qaratilgan bo'lishi mumkin, lekin ijodiy ishlar jarayonini ham hisobga olish zarur. Shu sababli, pedagog o'quvchilarning ijodiy ishlarini ularning yaratuvchanlik darajasi, rang va shakl uyg'unligi, mavzu bo'yicha original yondashuvi asosida baholashi kerak. Bu yondashuv o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasini oshiradi va ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Ijodiy muhit yaratish ham samarali ta'limning asosiy shartlaridan biridir. Sinfda iliq va qo'llab-quvvatlovchi muhit o'quvchilarda o'z fikrini erkin ifodalashga, yangi g'oyalarni sinab ko'rishga va xatolar orqali o'rganishga yordam beradi. Pedagog tomonidan berilgan ijobiy fikrlar va rag'batlantiruvchi baholar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularni ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Shuningdek, o'quv materiallarining xilma-xilligi ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Turli texnikalar va materiallardan foydalanish – suv bo'yoqlari, akril, grafika, kollaj va aralash texnikalar – o'quvchilarga yangi tajribalar orttirish va fantaziyasini kengaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarga san'at asarlari bilan tanishtirish, ularni turli uslublar bilan ishlashga undaydi va san'atga qiziqishni oshiradi.

Umuman olganda, 5–7-sinf o'quvchilari bilan tasviriy san'at darslarida ijodiy fikrlash va kreativ kompetensiyalarni shakllantirish ko'p qirrali va tizimli yondashuvni talab qiladi. Pedagog interfaol va innovatsion metodlarni qo'llashi, individual va guruh ishlari orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishi, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlarni taqdim qilishi, baholash tizimini moslashtirishi zarur. Shu asosda tasviriy san'at darslarida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi o'quvchilarning shaxsiy, intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlaydi, ularni kelajakdagi ijodiy va professional faoliyatga tayyorlaydi.

Ushbu tadqiqot 5–7-sinf o'quvchilari misolida tasviriy san'at darslarida kreativ ijodkorlik va fantaziyani rivojlantirish metodikasini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol va innovatsion pedagogik yondashuvlar, individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning fantaziya, vizual tafakkur va ijodiy fikrlash qobiliyatini samarali rivojlantiradi. Pedagogik jarayonda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, baholash tizimini moslashtirish va ijobiy ijodiy muhit yaratish ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot maktab ta'limida tasviriy san'at darslarining sifatini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini mustahkamlashga amaliy tavsiyalar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 070035.

5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жихатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.